Downloaded via the EU tax law app / web

SENTENZA TAL-QORTI TAL-?USTIZZJA (Ir-Raba’ Awla)

28 ta’ Lulju 2016 (*)

“VAT – Direttiva 2006/112/KE – Validità u interpretazzjoni tad-Direttiva – Servizzi pprovduti minn avukati – Issu??ettar g?all-VAT – Dritt g?al rimedju effettiv – Opportunitajiet ugwali g?all-partijiet – G?ajnuna legali”

Fil-Kaw?a C?543/14,

li g?andha b?ala su??ett talba g?al de?i?joni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Cour constitutionnelle (il-Bel?ju), permezz ta’ de?i?joni tat-13 ta’ Novembru 2014, li waslet il-Qorti tal-?ustizzja fis-27 ta’ Novembru 2014, fil-kaw?i

Ordre des barreaux francophones et germanophone *et*,

Jimmy Tessens *et*,

Orde van Vlaamse Balies,

Ordre des avocats du barreau d’Arlon *et*

vs

Conseil des ministres,

fil-pre?enza ta’:

Association Syndicale des Magistrats ASBL,

Conseil des barreaux européens,

IL-QORTI TAL-?USTIZZJA (Ir-Raba’ Awla),

komposta minn T. von Danwitz (Relatur), President ta’ Awla, C. Lycourgos, E. Juhász, C. Vajda u K. Jürimäe, Im?allfin,

Avukat ?enerali: E. Sharpston,

Re?istratur: V. Tourrès, Amministratur,

wara li rat il-pro?edura bil-miktub u wara s-seduta tas?16 ta’ Di?embru 2015,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippre?entati:

– g?all-Ordre des barreaux francophones u germanophone *et*, minn V. Letellier, R. Leloup, E. Huisman, J. Buelens u C. T’Sjoen, avukati,

– g?al Tessens *et*, minn J. Toury u M. Denys, avukati,

– g?all-Orde van Vlaamse Balies, minn D. Lindemans u E. Traversa, avukati,

– g?all-Ordre des avocats du barreau d'Arlon *et*, minn D. Lagasse, avukat,

– g?all-Association Syndicale des Magistrats ASBL, minn V. Letellier, avukat,

– g?all-Conseil des barreaux européens, minn M. Maus u M. Delanote, avukati,

– g?all-Gvern Bel?jan, minn M. Jacobs u J.?C. Halleux, b?ala a?enti,

– g?all-Gvern Grieg, minn K. Georgiadis u A. Dimitrakopoulou, b?ala a?enti,

– g?all-Gvern Fran?i?, minn D. Colas u J.? S. Pilczer, b?ala a?enti,

– g?all-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, minn E. Chatziioakeimidou u E. Moro kif ukoll minn M. Moore, b?ala a?enti,

– g?all-Kummissjoni Ewropea, minn H. Krämer u J.?F. Brakeland kif ukoll minn M. Owsiany?Hornung, b?ala a?enti,

wara li semg?et il-konklu?jonijiet tal-Avukat ?enerali, ippre?entati fis-seduta tal?10 ta' Marzu 2016,

tag?ti l-pre?enti

Sentenza

1 It-talba g?al de?i?joni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni u l-validità tad-Direttiva tal-Kunsill 2006/112/KE, tat-28 ta' Novembru 2006, dwar is-sistema komuni ta' taxxa fuq il-valur mi?jud (?U L 347, p. 1).

2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwim bejn l-Ordre des barreaux francophones et germanophone, Jimmy Tessens, l-Orde van Vlaamse Balies, l-Ordre des avocats du barreau d'Arlon kif ukoll persuni fi?i?i u ?uridi?i o?ra, u l-Conseil des ministres (il-Bel?ju), fir-rigward ta' talba g?al annullament tal-Artikolu 60 tal-Li?i tat-30 ta' Lulju 2013 li tipprovdi dispo?izzjonijiet differenti (Moniteur belge tal?1 ta' Awwissu 2013, p. 48270, iktar 'il quddiem il-"li?i tat-30 ta' Lulju 2013"), li ?abet fi tmiemha l-e?enzjoni tat-taxxa fuq il-valur mi?jud (VAT) g?all-provvista ta' servizzi mwettqa mill-avukati fl-e?er?izzju tal-attività abitwali tag?hom.

Il-kuntest ?uridiku

Id-dritt internazzjonali

Il-KEDB

3 L-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea g?all-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, iffirmata f'Ruma fl-4 ta' Novembru 1950 (iktar 'il quddiem il-"KEDB"), jipprovdi li:

"1. Fid-de?i?joni tad-drittijiet ?ivili u ta' l-obbligi tieg?u jew ta' xi akku?a kriminali kontra tieg?u, kul?add huwa intitolat g?al smig? imparzjali u pubbliku fi ?mien ra?onevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'li?i. [...]

[...]

3. Kull min ikun akku?at b'reat kriminali g?andu d-drittijiet minimi li ?ejjin:

[...]

c) li jiddefendi ru?u persunalment jew permezz ta’ assistenza legali mag??ula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi bi??ejjed li j?allas l-assistenza legali, din g?andha ting?ata lilu b’xejn meta l-interessi tal-?ustizzja je?tie?u hekk;

[...]”

4 L-Artikolu 14 tas-KEDB jiddikjara:

“It-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati f ’din il-Konvenzjoni g?andha ti?i assigurata ming?ajr diskriminazzjoni g?al kull ra?uni b?alma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, reli?jon, opinjoni politika jew opinjoni o?ra, ori?ini nazzjonali jew so?jali, asso?jazzjoni ma’ minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew status ie?or.”

Il-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet ?ivili u Politi?i

5 L-Artikolu 14(1) u (3) tal-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet ?ivili u Politi?i, adottat mill-Assemblea ?enerali tan-Nazzjonijiet Uniti fis-16 ta’ Di?embru 1966 u li da?al fis-se?? fit-23 ta’ Marzu 1976 (iktar ’il quddiem l-“ICCPR”), huwa fformulat kif ?ej:

“1. Kull persuna hija ugwali quddiem il-qrati u t-tribunali. Fid-determinazzjoni ta’ kull akku?a kriminali kontra tag?ha, jew tad-drittijiet u l-obbligi tag?ha f’kaw?a skont il-li?i, kull persuna g?andha tkun intitolata g?al smig? ?ust u pubbliku minn qorti kompetenti, indipendenti u imparzjali stabbilita skont il-li?i”.

[...]

3. Kull persuna akku?ata bi ksur kriminali g?andha d-dritt, f’ugwaljanza s?i?a, minn tal-inqas g?all-garanziji li ?ejjin:

[...]

b) li jkollha ?-?mien u fa?ilitajiet ne?essarji g?at-t?ejjija tad-difi?a tag?ha u li tkellem avukat tal-g?a?la tag?ha;

[...]

d) “ti?i ??udikata fil-pre?enza tag?ha, u li tiddefendi lilha nfisha personalment jew permezz ta’ assistenza legali li tag??el hija stess, li tkun mg?arrfa, jekk ma jkollhiex assistenza legali, b’dan id-dritt; u li ti?i assenjata lilha assistenza legali, f’kull ka? meta l-interessi tal-?ustizzja hekk jitolbu, u ming?ajr ?las ming?andha f’kull ka? b?al dan jekk ma jkollhiex mezzi suffi?jenti sabiex t?allas g?aliha;

[...]”[traduzzjoni mhux uffi?jali]

6 Skont l-Artikolu 26 tal-ICCPR:

“Il-persuni kollha huma ugwali quddiem il-li?i u g?andhom dritt ming?ajr diskriminazzjoni g?al protezzjoni ugwali mil-li?. F’dan ir-rigward, il-li?i g?andha tipprojbixxi kull diskriminazzjoni u tiggarantixxi lill-persuni kollha protezzjoni ugwali u effika?i kontra kull diskriminazzjoni, b’mod partikolari ta’ razza, ta’ kulur, ta’ sess, ta’ lingwa, ta’ reli?jon, ta’ opinjoni politika u ta’ kull opinjoni o?ra, ta’ ori?ini nazzjonali jew so?jali, ta’ fortuna, ta’ twelid jew ta’ kull sitwazzjoni o?ra.” [traduzzjoni mhux uffi?jali]

Il-Konvenzjoni ta’ Aarhus

7 L-Artikolu 9 tal-Konvenzjoni dwar l-A??ess g?at-Tag?rif, il-Parte?ipazzjoni Pubblika fit-Tiswir tad-De?i?jonijiet u l-A??ess g?all-?ustizzja f’Materji Ambjentali, iffirmata f’Aarhus fil-25 ta’ ?unju 1998 u approvata f’isem il-Komunità Ewropea bid-De?i?joni tal-Kunsill 2005/370/KE tas-17 ta’ Frar 2005 (?U L 164M, p. 17) (iktar ’il quddiem il-“Konvenzjoni ta’ Aarhus”), jipprovdi:

“1. Kull parti g?andha, fil-qafas tal-le?i?lazzjoni nazzjonali tag?ha, ti?gura li kwalunkwe persuna li tqis li t-talba tag?ha g?al informazzjoni ta?t l-Artikolu 4 ma tti?ditx inkunsiderazzjoni, ?iet irrifjutata b’mod ?baljat, kemm jekk parzjalment jew totalment, ?iet imwie?ba b’mod inadegwat, jew li ma ?ietx ippro?esata konformement mad-dispo?izzjonijiet ta’ dan l-artikolu, g?andha l-possibbiltà li tippre?enta rikors quddiem istanza ?udizzjarja jew korp indipendenti u imparzjali ie?or stabbilit bil-li?i.

[...]

2. Kull parti g?andha ti?gura li, fil-qafas tal-le?i?lazzjoni nazzjonali tag?ha, il-membri tal-pubbliku kkon?ernat

a) li jkollhom interess ?uridiku suffi?jenti jew, alternattivament,

b) li jinvokaw pre?udizzju ta’ dritt, meta l-kodi?i ta’ pro?edura amministrattiva ta’ parti tag?mel tali kundizzjoni,

ikunu jistg?u jippre?entaw rikors quddiem qorti u/jew korp indipendenti u imparzjali ie?or stabbilit permezz ta’ li?i sabiex jikkontestaw il-legalità, sostanzjali u pro?edurali, ta’ kull de?i?joni, att jew omissjoni li jaqg?u ta?t id-dispo?izzjonijiet tal-Artikolu 6 u, jekk id-dritt intern hekk jipprovdi u ming?ajr pre?udizzju g?all-paragrafu 3 iktar ’il quddiem, ta’ dispo?izzjonijiet rilevanti o?ra ta’ din il-Konvenzjoni.

Dak li jikkostitwixxi interess ?uridiku suffi?jenti u ksur ta’ dritt g?andu ji?i stabbilit skont id-dispo?izzjonijiet tad-dritt nazzjonali u konformement mal-g?an li l-pubbliku kkon?ernat jing?ata a??ess wiesa’ g?all-?ustizzja fil-kuntest ta’ din il-konvenzjoni. G?al dan il-g?an, l-interess ta’ kull organizzazzjoni mhux governattiva li tissodisfa l-kundizzjonijiet imsemmija fl-Artikolu 2(5) g?andu jitqies bi??ejjed fis-sens tal-punt (a) iktar ’il fuq. Dawn l-organizzazzjonijiet g?andhom ukoll jitqiesu li g?andhom drittijiet li jistg?u ji?u ppre?udikati fis-sens tal-punt (b) iktar ’il fuq.

[...]

3. Barra minn hekk, u bla ?sara g?all-pro?eduri ta’ revi?joni msemmija fil-paragrafi 1 u 2 iktar ’il fuq, kull parti g?andha ti?gura li l-membri tal-pubbliku li jissodisfaw il-kriterji eventwali previsti mid-dritt intern tag?ha jkunu jistg?u jippro?edu bi pro?eduri amministrattivi jew ?udizzjarji sabiex jikkontestaw l-atti jew l-ommissjonijiet ta’ individwi jew ta’ awtoritajiet pubbli?i li jiksru d-dispo?izzjonijiet tad-dritt nazzjonali dwar l-ambjent.

4. Barra minn hekk, u bla ?sara g?all-paragrafu 1, il-pro?eduri msemmija fil-paragrafi 1, 2 u 3

iktar 'il fuq g?andhom jipprovdu rimedji xierqa u effettivi, inklu?i konformità permezz ta' ordni fejn ikun xieraq, u g?andhom ikunu o??ettivi, ekwi u ming?ajr dewmien u ma g?andhomx jinvolvu spi?a projbittiva. Id-de?i?jonijiet me?uda skont dan l-artikolu g?andhom jing?ataw jew g?andhom ji?u rre?istrati bil-miktub. Id-de?i?jonijiet tal-qrati, u sa fejn possibbli, dawk ta' korpi o?ra, g?andhom ikunu a??essibbli g?all-pubbliku.

5. Sabiex id-dispo?izzjonijiet ta' dan l-artikolu jkunu iktar effettivi, kull Parti g?andha ti?gura li l-pubbliku jkun informat bil-possibbiltà mog?tija lilu li jibda pro?eduri ta' st?arri? amministrattiv jew ?udizzjarju, u g?andha tikkunsidra l-istabbiliment ta' mekkani?mi xierqa ta' assistenza bil-?sieb li ji?u eliminati jew imnaqqsa l-ostakoli finanzjarji jew ostakoli o?ra li jfixklu l-a??ess g?all-?ustizzja." [traduzzjoni mhux uffi?jali]

Id-dritt tal-Unjoni

8 L-Artikolu 1(2) tad-Direttiva 2006/112 jipprovdi:

"Il-prin?ipju tas-sistema komuni ta' VAT tinvolvi l-applikazzjoni ta' taxxa ?enerali fuq il-konsum fuq merkanzija u servizzi li hi e?attament proporzjonali g?all-prezz tal-merkanzija u s-servizzi, ikunu kemm ikunu t-transazzjonijet li jkunu saru fil-pro?ess ta' produzzjoni u distribuzzjoni qabel l-istadju li fih hi imposta t-taxxa.

Fuq kull transazzjoni, il-VAT, kalkulata fuq il-prezz tal-merkanzija jew tas-servizzi bir-rata applikabbli g?at-tali merkanzija jew servizzi, g?andha tkun imposta wara t-tnaqqis ta' l-ammont tal-VAT li qed jin?arr direttament mid-diversi komponenti tal-prezz.

Is-sistema komuni tal-VAT g?andha tkun applikata sa l-istadju tal-kummer? bl-imnut (dan l-istadju inklu?)."

9 Skont l-Artikolu 2(1) ta' din id-direttiva:

"It-transazzjonijiet li ?ejjin g?andhom ikunu so??etti g?all-VAT:

[...]

c) il-provvista ta' servizzi bi ?las fit-territorju ta' Stat Membru minn persuna taxxabbli li ta?ixxi b?ala tali;

[...]"

10 Konformement mal-Artikolu 96 tal-imsemmija direttiva, l-Istati Membri g?andhom japplikaw rata normali ta' VAT, li g?andha ti?i ffissata minn kull Stat Membru b?ala per?entwali tal-ammont taxxabbli u li g?andha tkun l-istess g?all-provvista ta' merkanzija u g?all-provvista ta' servizzi.

11 L-Artikolu 98(1) u (2) ta' din l-istess direttiva jiddikjara:

"1. L-Istati Membri jistg?u japplikaw jew rata mnaqqsa wa?da jew ?ew? rati mnaqqsa.

2. Ir-rati mnaqqsa g?andhom japplikaw biss g?all-provvisti ta' merkanzija jew servizzi fil-kategoriji stabbiliti fl-Anness III.

[...]"

12 L-Anness III tad-Direttiva 2006/112, intitolat "Lista ta' provvisti ta' merkanzija u servizzi li g?alihom jistg?u japplikaw ir-rati mnaqqsa msemmija fl-Artikolu 98", isemmi, fil-punt 15, "il-provvista ta' merkanzija u servizzi minn organizzazzjonijiet rikonoxxuti b?ala devoti g?all-benesseri

so?jali mill-Istati Membri u impenjati fix-xog?ol ta' assistenza so?jali jew ta' sigurtà so?jali, sakemm dawk it-transazzjonijiet mhumiex e?enti skond l-Artikoli 132, 135 u 136".

13 L-Artikolu 132 ta' din id-direttiva, li jinsab fil-Kapitolu 2 tat-Titolu IX tag?ha, fejn il-kapitolu msemmi huwa intitolat "E?enzjonijiet g?al ?ertu attivitajiet fl-interess pubbliku", jipprovdi, fil-paragrafu 1 tieg?u:

"L-Istati Membri g?andhom je?entaw it-transazzjonijiet li ?ejjin:

[...]

g) il-provvista ta' servizzi u ta' merkanzija marbuta mill-qrib ma' l-assistenza u x-xog?ol tas-sigurtà so?jali, inklu?i dawk provduti mid-djar ta' l-anzjani, minn korpi regolati mid-dritt pubbliku jew minn korpi o?rajn rikonoxxuti mill-Istat Membru kon?ernat b?ala ddedikati g?all-benessere so?jali;

[...]"

14 Skont l-Artikolu 168(a), tal-imsemmija direttiva:

"Sakemm il-merkanzija u s-servizzi jintu?aw g?all-iskopijiet tat-transazzjonijiet taxxabbli ta' persuna taxxabbli, il-persuna taxxabbli g?andha tkun intitolata, fl-Istat Membru li fih twettaq dawn it-transazzjonijiet, li tnaqqas mill-VAT li g?andha t?allas dan li ?ej:

a) il-VAT dovuta jew im?allsa f'dak l-Istat Membru rigward provvisti li sarulha ta' merkanzija jew servizzi, li twettqu jew li g?ad iridu jitwettqu minn persuna taxxabli o?ra;

[...]".

15 Konformement mal-Artikolu 371 ta' din l-istess direttiva, "[l]-Istati Membri li, fl?1 ta' Jannar 1978, kienu je?entaw it-transazzjonijiet elenkati fl-Anness X, il-Parti B, jistg?u jkomplu je?entaw dawk l-attivitajiet, skond il-kondizzjonijet li japplikaw fl-Istat Membru kon?ernat f'dik id-data." Fost it-tran?azzjonijiet imsemmija f'din il-lista hemm, b'mod partikolari, il-provvista ta' servizzi tal-avukati.

Id-dritt Bel?jan

16 L-Artikolu 44(1) tal-Li?i tat?3 ta' Lulju 1969 li to?loq il-kodi?i tat-taxxa fuq il-valur mi?jud (*Moniteur belge* tas-17 ta' Lulju 1969, p. 7046), kien jipprovdi, fil-ver?joni pre?edenti tag?ha g?ad-d?ul fis-se?? tal-Li?i tat-30 ta' Lulju 2013:

"Is-servizzi pprovduti mill-persuni segwenti fl-e?er?izzju tal-attività normali tag?hom, g?andhom ji?u e?entati mit-taxxa:

1° l-avukati

[...]"

17 Skont l-Artikolu 60 tal-Li?i tat-30 ta' Lulju 2013 li da?let fis-se?? fl-1 ta' Jannar 2014:

"Fl?Artikolu 44[(1)] tal-Kodi?i tat-taxxa fuq il-valur mi?jud, issostitwita bil-Li?i tat?28 ta' Di?embru 1992 u emendata bil-Li?i tat?28 ta' Di?embru 2011, il-punt 1° huwa m?assar."

Il-kaw?a prin?ipali u d-domandi preliminari

18 Fil-kuntest tal-kaw?a prin?ipali, il-Cour constitutionnelle (qorti kostituzzjonali, il-Bel?ju) ?iet adita b'sensiela ta' rikorsi inti?i g?all-annullament tal-Artikolu 60 tal-Li?i tat-30 ta' Lulju 2013. Din id-

dispo?izzjoni ?abet fi tmiemha, b'effett mill?1 ta' Jannar 2014, l-e?enzjoni tal-VAT g?all-provvista ta' servizzi tal-avukati, li r-Renju tal-Bel?ju kienet ?ammet fis-se?? abba?i tad-dispo?izzjoni tran?itorja tal-Artikolu 371 tad-Direttiva 2006/112.

19 Ir-rata legali tal-VAT applikata g?all-provvista ta' servizzi tal-avukati hija ta' 21 % fil-Bel?ju.

20 Il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar jekk l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT u ?-?ieda tal-ispejje? g?al dawn is-servizzi li jinvolvi dan l-issu??ettar humiex kompatibbli mad-dritt g?al rimedju effettiv u, b'mod partikolari, mad-dritt g?all-assistenza ta' avukat. Barra minn hekk, hija tistaqsi jekk il-le?i?lazzjoni inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali hijiex konformi mal-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet, ?aladarba din i?-?ieda fl-ispejje? tolqot biss lil partijiet f'kaw?a mhux su??etti g?at-taxxa li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali, filwaqt li l-partijiet f'kaw?a su??etti g?at-taxxa g?andhom il-possibbiltà li jnaqqsu l-VAT im?allsa g?al dawn is-servizzi.

21 F'dawn i?-?irkustanzi, il-Cour constitutionnelle dde?idiet li tissospendi l-pro?eduri quddiemha u li tag?mel id-domandi preliminari li ?ejjin lill-Qorti tal-?ustizzja:

"1) (a) Peress li tissu??etta s-servizzi pprovduti mill-avukati g?all-VAT, ming?ajr ma tie?u inkunsiderazzjoni, fir-rigward tad-dritt g?all-assistenza minn avukat u tal-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet, il-fatt jekk l-individwu [parti fil-kaw?a] li jibbenefika mill-g?ajnuna legali huwiex su??ett jew le g?all-VAT, id-Direttiva 2006/112, hija kompatibbli mal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, ikkunsidrat flimkien mal-Artikolu 14 tal-[ICCPR] u mal-Artikolu 6 tal-[KEDB], sa fejn dan l-artikolu jirrikonoxxi lil kull persuna d-dritt g?al smig? ?ust, il-possibbiltà li tie?u parir, li jkollha difi?a u li tkun irrappre?entata, u d-dritt g?al g?ajnuna legali g?al dawk li ma jkollhomx mezzi bi??ejjed, meta din l-g?ajnuna tkun me?tie?a sabiex ji?i ?gurat a??ess effettiv g?all-?ustizzja?

b) G?all-istess ra?unijiet, id-Direttiva 2006/112, hija kompatibbli mal-Artikolu 9(4) u (5) tal-Konvenzjoni ta' Aarhus, sa fejn dawn id-dispo?izzjonijiet jipprevedu dritt ta' a??ess g?all-?ustizzja ming?ajr ma n-nefqa relatata ma' dawn il-pro?edura ma tista' tkun projbittiva u permezz tal-'implementazzjoni ta' mekani?mi adegwati ta' assistenza inti?i li jeliminaw jew li jnaqqsu l-ostakoli finanzjarji jew ta' natura o?ra li jostakolaw l-a??ess g?all-?ustizzja'?

c) Is-servizzi pprovduti mill-avukati fil-kuntest ta' sistema [skema] nazzjonali ta' g?ajnuna legali jistg?u ji?u inklu?i fis-servizzi koperti mill-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112, li huma relatati mill-qrib mal-g?ajnuna u mas-sigurtà so?jali, jew jistg?u ji?u e?entati bis-sa??a ta' dispo?izzjoni o?ra tad-Direttiva? Fil-ka? ta' risposta negattiva g?al din id-domanda, id-Direttiva 2006/112, interpretata fis-sens li ma tippermettix li ji?u e?entati mill-VAT is-servizzi pprovduti mill-avukati lil individwi [partijiet fil-kaw?a] li jibbenefikaw mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta' sistema [skema] nazzjonali ta' g?ajnuna legali, hija kompatibbli mal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, ikkunsidrat flimkien mal-Artikolu 14 tal-[ICCPR] u mal-Artikolu 6 tal-[KEDB]?

2) Fil-ka? ta' risposta negattiva [g?all-punti a) sa c) tal-ewwel domanda], l-Artikolu 98 tad-Direttiva 2006/112, sa fejn ma jipprevedix il-possibbiltà li ti?i applikata r-rata mnaqqas tal-VAT g?as-servizzi pprovduti mill-avukati, jekk ikun il-ka? skont jekk l-individwu [parti fil-kaw?a] li ma jibbenefikax mill-g?ajnuna legali huwiex jew le su??ett g?all-VAT, huwa kompatibbli mal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, ikkunsidrat flimkien mal-Artikolu 14 tal-[ICCPR] u mal-Artikolu 6 tal-[KEDB], sa fejn dan l-artikolu jirrikonoxxi lil kull persuna d-dritt g?al smig? ?ust, il-possibbiltà li tie?u parir, li jkollha difi?a u li tkun irrappre?entata, u d-dritt g?al g?ajnuna legali g?al dawk li ma jkollhomx mezzi bi??ejjed, meta din l-g?ajnuna tkun me?tie?a sabiex ji?i ?gurat a??ess effettiv g?all-?ustizzja?

3) Fil-ka? ta' risposta negattiva [g?all-punti a) sa c) tal-ewwel domanda], l-Artikolu 132 tad-

Direttiva 2006/112 huwa kompatibbli mal-prin?ipju ta’ ugwaljanza u ta’ nondiskriminazzjoni rrikonoxxuti fl-Artikoli 20 u 21 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea u fl-Artikolu 9 TUE, ikkunsidrati flimkien mal-Artikolu 47 tal-Karta, sa fejn ma jipprevedix, fost l-attivitajiet ta’ interess ?enerali, l-e?enzjoni tal-VAT favur is-servizzi pprovduti mill-avukati, meta servizzi o?ra huma e?entati b?ala attivitajiet ta’ interess ?enerali, b?alma huma pere?empju s-servizzi mwettqa mis-servizzi postali pubbli?i, diversi servizzi medi?i jew inkella servizzi marbuta mat-tag?lim, mal-isport jew mal-kultura, u meta din id-differenza fit-trattament bejn is-servizzi pprovduti mill-avukati u s-servizzi e?entati ta?t l-Artikolu 132 tad-Direttiva tqajjem dubji suffi?jenti peress li s-servizzi pprovduti mill-avukati jikkontribwixxu g?ar-rispett ta’ ?erti drittijiet fundamentali?

4) a) Fil-ka? ta’ risposta negattiva [g?all-punti a) sa c) tal-ewwel domanda] u [g?at-tielet domanda], l-Artikolu 371 tad-Direttiva 2006/112 jista’ ji?i interpretat, inkonformità mal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, fis-sens li jawtorizza lil Stat Membru tal-Unjoni j?omm parzjalment fis-se?? l-e?enzjoni tas-servizzi pprovduti minn avukati meta dawn is-servizzi ji?u pprovduti lil individwi li ma humiex su??etti g?all-VAT?

b) L-Artikolu 371 tad-Direttiva 2006/112 jista’ ji?i interpretat ukoll, inkonformità mal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, fis-sens li jawtorizza lil Stat Membru tal-Unjoni j?omm parzjalment fis-se?? l-e?enzjoni tas-servizzi pprovduti minn avukati meta dawn is-servizzi ji?u pprovduti lil individwi li jibbenefikaw mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta’ sistema [skema] nazzjonali ta’ g?ajnuna legali?”

Fuq id-domandi preliminari

Fuq il-punt (a) tal-ewwel domanda

22 Permezz tal-punt (a) tal-ewwel domanda, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, lill-Qorti tal-?ustizzja sabiex te?amina l-validità tal-Aritkolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112 fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv u tal-prin?ipju ta’ opportunitajiet ugwali g?all-partijiet iggarantiti fl-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (iktar ’il quddiem il-“Karta”), sa fejn dawn id-dispo?izzjonijiet jissu??ettaw g?all-VAT il-provvista ta’ servizzi ta’ avukati lill-partijiet f’kaw?a li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta’ skema nazzjonali ta’ g?ajnuna legali.

23 Inkwantu l-qorti tar-rinviju tirreferi mhux biss g?all-Artikolu 47 tal-Karta, i?da wkoll g?all-Artikolu 14 tal-ICCPR u g?all-Artikolu 6 tal-KEDB, g?andu jitfakkar li jekk, kif jikkonferma l-Artikolu 6(3) TUE, id-drittijiet fundamentali rikonoxxuti mill-KEDB jag?mlu parti mid-dritt tal-Unjoni b?ala prin?ipji ?enerali u jekk l-Artikolu 52(3) tal-Karta jipprovdi li d-drittijiet li jinsabu fiha li jikkorrispondu g?al drittijiet iggarantiti mill-KEDB g?andhom l-istess sens u l-istess portata b?al dawk li tag?tihom l-imsemmija konvenzjoni, din tal-a??ar ma tikkostitwixxix, fin-nuqqas ta’ ade?joni tal-Unjoni fiha, strument ?uridiku formalment integrat fl-ordinament ?uridiku tal-Unjoni (sentenzi tas-26 ta’ Frar 2013, Åkerberg Fransson, C?617/10, EU:C:2013:105, punt 44; tat-3 ta’ Settembru 2015, Inuit Tapiriit Kanatami *et* vs Il?Kummissjoni, C?398/13 P, EU:C:2015:535, punt 45, kif ukoll tal?15 ta’ Frar 2016, N., C?601/15 PPU, EU:C:2016:84, punt 45). Din l-a??ar konstatazzjoni tapplika wkoll g?all-ICCPR. B’hekk, l-e?ami tal-validità tad-Direttiva 2006/112 g?andha ssir biss fir-rigward tad-drittijiet fundamentali ggarantiti mill-Karta (ara, f’dan is-sens, is-sentenza tal?15 ta’ Frar 2016, N., C?601/15 PPU, EU:C:2016:84, punt 46 u l-?urisprudenza ??itata).

24 Fir-rigward tal-portata tal-e?ami me?tie? mid-domanda mag?mula, g?andu ji?i osservat li din tillimita ru?ha g?all-ispi?a spe?ifika li tirri?ulta mill-issu??ettar tal-provvista ta’ servizzi tal-avukati g?all-VAT bir-rata ta’ 21 % u ma tirrigwardax l-ispejje? kollha relatati mal-pro?edura ?udizzjarja.

25 Barra minn hekk, id-dubji espressi mill-qorti tar-rinviju jirrigwardaw biss is-sitwazzjoni ta' partijiet f'kaw?a li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali skont id-dispo?izzjonijiet rilevanti tad-dritt nazzjonali. Fil-fatt, skont l-indikazzjonijiet ipprovduti minn din il-qorti, il-partijiet f'kaw?a li jibbenefikaw minn din l-g?ajnuna ma ji?ux affetwati minn ?ieda eventwali fl-ispejje? ta' avukati li jistg?u jirri?ultaw mill-issu??ettar g?all-VAT g?all-provvista ta' servizzi ta' avukati, peress li din il-provvista ta' servizzi tit?allas mill-Istat Bel?jan.

26 Min-na?a l-o?ra, il-partijiet f'kaw?a l-o?ra g?andhom b?ala prin?ipju, isostnu, skont ir-regoli previsti mid-dritt nazzjonali, l-ispejje? ta' avukat flimkien mal-VAT, liema fatt iqajjem, skont il-qorti tar-rinviju, mistoqsijiet relatati mal-kompatibbiltà ta' dan il-pi? fiskali fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv iggarantit fl-Artikolu 47 tal-Karta. Barra minn hekk din il-qorti g?andha dubji fir-rigward tal-kompatibbiltà ta' dan il-pi? fiskali mal-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet, peress li huma biss il-partijiet f'kaw?a li jkunu persuni taxxabbli li g?andhom id-dritt li jnaqqsu l-VAT fuq l-input im?allsa g?all-provvista ta' servizzi tal-avukati, skont l-Artikolu 168(a) tad-Direttiva 2006/112, u li l-issu??ettar g?al din il-provvista ta' servizzi g?all-VAT jolqot, b'hekk, b'mod differenti lill-partijiet f'kaw?a skont jekk huma jkunu jew ma jkunux persuni taxxabbli.

Fuq id-dritt g?al rimedju effettiv

27 L-Artikolu 47 tal-Karta jistabbilixxi d-dritt g?al rimedju effettiv, liema dritt jinkludi, skont it-tieni paragrafu ta' dan l-artikoli, b'mod partikolari, il-possibbiltà g?al kull persuna li tie?u parir, li jkollha difi?a u li ti?i rrappre?entata minn avukat. It-tilet paragrafu tal-imsemmi artikolu jiggarantixxi d-dritt g?al rimedju effettiv permezz ta' g?ajnuna legali lill-partijiet f'kaw?a li ma jkollhomx bi??ejjed mezzi.

28 F'dan ir-rigward, g?andu ji?i psservat li mill-pro?ess sottomess lill-Qorti tal-?ustizzja jirri?ulta li l-partijiet f'kaw?a li ma g?andhomx dritt g?all-g?ajnuna legali, li huma l-uni?i msemmija fil-punt a) tal-ewwel domanda, jitqiesu li g?andhom, skont id-dispo?izzjonijiet rilevanti tad-dritt nazzjonali, bi??ejjed mezzi sabiex ja??edu g?all-?ustizzja billi ji?u rrappre?entati minn avukat. Issa, fir-rigward ta' dawn il-partijiet f'kaw?a, id-dritt g?al rimedju effettiv stabbilit fl-Artikolu 47 tal-Karta ma jiggarantixxix, b?ala prin?ipju, dritt sabiex il-provvista ta' servizzi tal-avukati ji?u e?entati mill-VAT.

29 Il-punt a) tal-ewwel domanda dwar il-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112 fir-rigward tal-Artikolu 47 tal-Karta, g?andu ji?i evalwat skont il-karatteristi?i spe?ifi?i g?al dawn id-dispo?izzjonijiet u ma jistax jiddependi mi?-?irkustanzi partikolari ta' ka? spe?ifiku.

30 Barra minn hekk, g?alkemm l-a??ess g?all-?ustizzja u l-effettività tal-protezzjoni ?udizzjarja jiddependu minn bosta fatturi ta' kull tip, xorta jibqa' l-fatt li l-ispejje? relatati ma' pro?edura ?udizzjarja, fosthom il-VAT fuq il-provvista ta' servizzi tal-avukati, jista' wkoll ikollhom effett fuq id-de?i?joni tal-parti f'kaw?a li tinvoka d-drittijiet tag?ha fil-qorti billi ti?i rrappre?entata minn avukat.

31 Madankollu, mill-?urisprudenza tal-Qorti tal-?ustizzja, mog?tija f'numru ta' oqsma minbarra d-dritt tal-VAT, jirri?ulta li l-impo?izzjoni ta' tali spejje? tista' titqieg?ed inkwistjoni fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv iggarantit mill-Artikolu 47 tal-Karta biss jekk dawn l-ispejje? ikunu ta' natura kbira wisq (ara, b'analo?ija, is-sentenza tat-22 ta' Di?embru 2010, DEB, C?279/09, EU:C:2010:811, punt 61, u id-digriet tat-13 ta' ?unju 2012, GREP, C?156/12, mhux ippubblikata, EU:C:2012:342, punt 46) jew jekk jag?mlu l-e?er?izzju tad-drittijiet mog?tija mill-ordinament ?uridiku tal-Unjoni prattikament impossibbli jew e??essivament diffi?li (ara, b'analo?ija, is-sentenza tas-6 ta' Ottubru 2015, Orizzonte Salute, C?61/14, EU:C:2015:655, punti 48, 49 u 58).

32 ?ertament, ir-rikorrenti fil-kaw?a prin?ipali enfasizzaw li l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi

tal-avukati g?all-VAT bir-rata ta' 21 % jimplika, g?all-persuni taxxabbli li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali, l-uni?i msemmija mill-punt a) tal-ewwel domanda, ?ieda importanti fl-ispejje? relatati mal-pro?edura ?udizzjarja.

33 Madankollu, kif ?ie osservat, b'mod partikolari, mill-Gvern Bel?jan fl-osservazzjonijiet bil-miktub tieg?u, l-issu??ettar ta' din il-provvista ta' servizzi g?all-VAT bir-rata ta' 21 % ma jinvolvix, bl-istess proporzjon, ?ieda fl-ispejje? tal-avukati, inkwantu, b?ala persuni taxxabbli, dawn tal-a??ar g?andhom id-dritt li jnaqqsu l-VAT fuq ix-xiri ta' beni jew ta' servizzi fil-kuntest tas-servizzi li jipprovdu, konformement mal-Artikolu 168(a) tad-Direttiva 2006/112. Issa, peress li l-e?er?izzju tad-dritt g?al tnaqqis g?andu jnaqqas l-ispejje? tag?hom, il-mi?ura li biha l-avukati g?andhom l-obbligu li ji?bru l-ispi?a li tirri?ulta mill-VAT fuq l-onorarji tag?hom hija in?erta.

34 Il-kobor ta' ?ieda eventwali ta' dawn l-onorarji huwa wisq i?jed in?ert ?aladarba fil-Bel?ju ti?i applikata sistema ta' libertà fil-ftehim tal-onorarji. Fil-kuntest ta' tali sistema ta' onorarji, ibba?ata fuq il-kompetizzjoni bejn avukati, dawn tal-a??ar jispi??aw jie?du inkunsiderazzjoni s-sitwazzjoni ekonomika tal-klijenti tag?hom. Barra minn hekk, kif osserva l-Avukat ?enerali fil-punt 85 tal-konklu?jonijiet tieg?u, l-onorarji tal-avukati g?andhom josservaw il-limiti li jirri?ultaw mir-rekwi?it ta' moderazzjoni ?usta.

35 G?alhekk, ebda korrelazzjoni stretta, jew sa?ansitra mekkanika, ma tista' ti?i stabbilita bejn l-issu??ettaw g?all-VAT tal-provvista ta' servizzi tal-avukati u ?ieda fil-prezz ta' dawn is-servizzi.

36 Fi kwalunkwe ka?, peress li l-ammont tal-VAT inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali ma jikkostitwixxix, bl-ebda mod, l-iktar frazzjoni importanti tal-ispejje? relatati ma' pro?edura ?udizzjarja, ma g?andux jitqies li l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT, wa?du, jikkostitwixxu ostaklu kbir wisq g?all-a??ess g?all-?ustizzja jew li jag?mel l-e?er?izzju tad-drittijiet mog?tija mill-ordinament ?uridiku tal-Unjoni prattikament impossibbli jew e??essivament diffi?li. F'dawn i?-?irkustanzi, il-fatt li dan l-issu??ettar jista' eventwalment jag?ti lok g?al ?ieda fl-ispejje? ma jistax iqieg?ed inkwistjoni tali ssu??ettar, fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv iggarantit mill-Artikolu 47 tal-Karta.

37 Fl-ipote?i fejn i?-?irkustanzi partikolari ta' ka? spe?ifiku jimplikaw li l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT jo?loq, wa?du, ostaklu kbir wisq g?all-a??ess g?all-?ustizzja jew li jag?mel l-e?er?izzju tad-drittijiet mog?tija mill-ordinament ?uridiku tal-Unjoni prattikament impossibbli jew e??essivament diffi?li, ikun me?tie? li dan jittie?ed inkunsiderazzjoni a??ustament approprjat tad-dritt g?all-g?ajnuna legali, konformement mat-tielet paragrafu tal-Artikolu 47 tal-Karta.

38 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet pre?edenti, g?andu ji?i kkonstatat li l-protezzjoni mog?tija minn dan id-dritt ma testendix ru?ha g?all-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT.

Fuq il-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet

39 Ir-rikorrenti fil-kaw?a prin?ipali jikkontestaw il-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112 anki fir-rigward tal-prin?ipaju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet, min?abba li l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT bir-rata ta' 21 % huwa ta' ?vanta?? g?all-partijiet f'kaw?a mhux su??etti g?at-taxxa meta mqabbla mal-partijiet f'kaw?a li huma su??etti g?at-taxxa. Dan l-i?vanta?? jirri?ulta mill-fatt li dawn tal-a??ar, b'differenza minn tal-ewwel, jibbenefikaw minn dritt g?al tnaqqis u ma jsostnux il-pi? finanzjarju li jirri?ulta minn din l-applikazzjoni tal-VAT.

40 Skont il-?urisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-?ustizzja, il-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali

g?all-partijiet, li huwa korollarju tal-kun?ett innifsu ta' smig? xieraq u li g?andu b?ala g?an li ji?gura l-ekwilibriju bejn il-partijiet fil-kaw?a, jimplika l-obbligu li kull parti ti?i offerta l-possibbiltà ra?onevoli li tippre?enta l-kaw?a tag?ha, inklu?i l-provi tag?ha, f'?irkustanzi li ma jpo??uhiex f'sitwazzjoni ta' ?vanta?? ?ar meta mqabbel mal-avversarju tag?ha (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tas-6 ta' Novembru 2012, Otis *et*, C?199/11, EU:C:2012:684, punti 71 u 72; tat-12 ta' Novembru 2014, Guardian Industries u Guardian Europe vs Il?Kummissjoni, C?580/12 P, EU:C:2014:2363, punt 31, kif ukoll id-digriet tas?16 ta' Lulju 2015, Sánchez Morcillo u Abril García, C?539/14, EU:C:2015:508, punt 48).

41 Dan il-prin?ipju g?andu b?ala g?an li ji?gura l-ekwilibriju pro?edurali bejn il-partijiet fi pro?edura ?udizzjarja, billi jiggarantixxi l-ugwaljanza tad-drittijiet u tal-obbligi ta' dawn il-partijiet, b'mod partikolari fir-rigward tar-regoli li jirregolaw l-amministrazzjoni tal-provi u d-dibattitu kontradittorju quddiem il-qorti (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-6 ta' Novembru 2012, Otis *et*, C?199/11, EU:C:2012:684, punti 71 u 72) kif ukoll tad-drittijiet tal-imsemmija partijiet g?al rimedju (sentenza tas-17 ta' Lulju 2014, Sánchez Morcillo u Abril García, C?169/14, EU:C:2014:2099, punti 44, 48 u 49).

42 Madankollu, il-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet ma jfissirx, hekk kif osserva l-kunsill fl-osservazzjonijiet tieg?u sottomessi lill-Qorit tal-?ustizzja, l-obbligu li l-partijiet jitqieg?du fuq livell ta' ugwaljanza fir-rigward tal-ispejje? finanzjarji sostnuti fil-kuntest tal-pro?edura ?udizzjarja.

43 Fir-rigward tal-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT bir-rata ta' 21 %, g?andu ji?i osservat li, g?alkemm l-issu??ettar g?al din it-taxxa u l-e?er?izzju tad-dritt g?al tnaqqis jistg?u, ?ertament, jag?tu, g?al ammont identiku ta' onorarji, vanta?? pekunjarju lill-parti f'kaw?a li hija persuna taxxabbli meta mqabbel mal-parti f'kaw?a li ma hijiex persuna taxxabbli, madankollu dan il-vanta?? pekunjarju ma huwiex tali li jaffettwa l-ekwilibriju pro?edurali tal-partijiet.

44 Fil-fatt, fil-punt 28 ta' din is-sentenza, ?ie kkonstatat li dawn il-partijiet f'kaw?a huma, fil-fatt, mistennija li jkollhom ri?orsi suffi?jenti li jippermettu li ji?u koperti l-ispejje? relatati mal-pro?edura ?udizzjarja, inklu?i l-onorarji tal-avukat. G?alhekk, minkejja l-vanta?? finanzjarju eventwali li dan jista' jag?ti lil parti f'kaw?a jew o?ra, l-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?all-VAT inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali ma hijiex tali, fir-rigward tad-dritt g?al smig? xieraq, li jqieg?ed lill-partijiet f'kaw?a li ma humiex persuni taxxabbli f'sitwazzjoni ta' ?vanta?? evidenti meta mqabbla mal-partijiet f'kaw?a li huma persuni taxxabbli.

45 Kif osservat il-Kummissjoni fl-osservazzjonijiet tag?ha sottomessi lill-Qorti tal?ustizzja, il-kapa?ità ta' parti f'tilwima li tkun tista' t?allas onorarji ta' avukat og?la minn dawk im?allsa mill-avversarju tag?ha ma jfissirx ne?essarjament li r-rappre?entanza legali tal-ewwel persuna tkun a?jar. Fil-fatt, skont il-konstatazzjoni li tinsab fil-punt 34 ta' din is-sentenza, fil-kuntest ta' sistema ta' libertà fil-ftehim tal-onorarji, b?al dik fis-se?? fil-Bel?ju, l-avukati jistg?u jkollhom jie?du inkunsiderazzjoni s-sitwazzjoni ekonomika tal-klijenti tag?hom u jitolbu onorarji, flimkien mal-VAT, lil dawk il-klijenti tag?hom li ma humiex su??etti g?at-taxxa, li tkun inqas og?la minn dawk li jitolbu lil dawk il-klijenti tag?hom li huma su??etti g?at-taxxa.

46 G?alhekk g?andu ji?i kkonstatat li l-garanzija mog?tija mill-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet ma hijiex esti?a g?all-issu??ettar tal-provvista ta' servizzi tal-avukati g?al-VAT bir-rata ta' 21 %.

47 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet pre?edenti kollha, ir-risposta g?all-punt (a) tal-ewwel domanda g?andha ting?ata fis-sens li l-e?ami tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112 fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv u tal-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet iggarantiti fl-Artikolu 47 tal-Karta ma ji?vela ebda element tali li jaffettwa l-validità tag?hom,

sa fejn dawn id-dispo?izzjonijiet jissu??ettaw g?all-VAT il-provvista ta’ servizzi tal-avukati pprovduti lill-partijiet f’kaw?a li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta’ skema nazzjonali ta’ g?ajnuna legali.

Fuq il-punt (b) tal-ewwel domanda

48 Permezz tal-punt (b) tal-ewwel domanda, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, lill-Qorti tal-?ustizzja te?amina l-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112 fir-rigward tal-Artikolu 9(4) u (5) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus, sa fejn jissu??ettaw il-provvista ta’ servizzi tal-avukati g?all-VAT.

49 F’dan ir-rigward, g?andu jitfakkar li minn ?urisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-?ustizzja jirri?ulta li d-dispo?izzjonijiet ta’ ftehim internazzjonali li tieg?u l-Unjoni hija parti, jistg?u ji?u invokati insostenn ta’ rikors g?all-annullament ta’ att tad-dritt sekondarju tal-Unjoni jew ta’ e??ezzjoni bba?ata fuq l-illegalità ta’ tali att biss bil-kundizzjoni doppja li, minn na?a, in-natura u l-istruttura ta’ dan il-ftehim ma jipprekludux dan u, min-na?a l-o?ra, li dawn id-dispo?izzjonijiet, mill-perspettiva tal-kontenut tag?hom, jidhru inkundizzjonati u suffi?jentement pre?i?i (sentenza tat-13 ta’ Jannar 2015, Il?Kunsill *et* vs Vereniging Milieudefensie et Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C?401/12 P sa C?403/12 P, EU:C:2015:4, punt 54 kif ukoll il-?urisprudenza ??itata).

50 Fir-rigward tal-Artikolu 9(4) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus, mill-kliem innifsu ta’ din id-dispo?izzjoni jirri?ulta li hija tapplika biss g?all-pro?eduri msemmija fl-Artikolu 9(1), (2) u (3) ta’ din il-konvenzjoni. Issa, dawn l-a??ar dispo?izzjonijiet ma jinkludu ebda obbligu inkundizzjonat u suffi?jentement pre?i? li jista’ jirregola direttament is-sitwazzjoni ?uridika tal-individwi.

51 Fil-fatt, il-Qorti tal-?ustizzja dde?idiet, fir-rigward tal-Artikolu 9(3) tal-imsemmija konvenzjoni, li, peress li huma biss “il-membri tal-pubbliku li jissodisfaw il-kriterji eventwali previsti mid-dritt intern” li g?andhom drittijiet previsti f’din id-dispo?izzjoni, din hija su??etta, fl-implementazzjoni jew fl-effetti tag?ha, g?all-intervent ta’ att ulterjuri (sentenzi tat-8 ta’ Marzu 2011, Lesoochranárske zoskupenie, C?240/09, EU:C:2011:125, punt 45, kif ukoll tat?13 ta’ Jannar 2015, Il?Kunsill *et* vs Vereniging Milieudefensie et Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C?401/12 P sa C?403/12 P, EU:C:2015:4, punt 55).

52 Kif osserva l-Avukat ?enerali fil-punt 92 tal-konklu?jonijiet tieg?u, l-Artikolu 9(1) u (2) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus jirreferi wkoll g?al kriterji de?i?i mid-dritt nazzjonali. Fil-fatt, skont il-kliem ta’ dawn id-dispo?izzjonijiet, il-pro?eduri g?at-tressiq ta’ kaw?a g?andhom ji?u stabbiliti “fil-qafas tal-le?i?lazzjoni nazzjonali” tal-partijiet f’din il-konvenzjoni, fejn il-le?i?latur nazzjonali g?andu, b’mod partikolari, jidde?iedi jekk huwa jkollux l-intenzjoni jipprovdi l-possibbiltà ta’ rikors “quddiem istanza ?udizzjarja jew korp indipendenti u imparzjali ie?or stabbilit bil-li?i”. Barra minn hekk, mit-tieni subparagrafu tal-Artikolu 9(2) tal-imsemmija konvenzjoni jirri?ulta li g?andhom ikunu d-dispo?izzjonijiet tad-dritt intern li jiddeterminaw “[d]ak li jikkostitwixxi interess ?uridiku suffi?jenti u ksur ta’ dritt”.

53 G?aldaqstant l-applikazzjoni tal-Artikolu 9(4) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus tirreferi esklussivament g?al dispo?izzjonijiet ta’ din il-konvenzjoni li ma jissodisfawx il-kundizzjonijiet, imsemmija fil-punt 49 ta’ din is-sentenza, sabiex ikunu jistg?u ji?u invokati insostenn ta’ rikors g?al annullament ta’ att tad-dritt sekondarju tal-Unjoni.

54 G?alhekk, l-Artikolu 9(4) tal-imsemmija konvenzjoni ma jistax ji?i invokat sabiex iqieg?ed inkwistjoni l-validità tad-Direttiva 2006/112.

55 Fir-rigward tal-Artikolu 9(5) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus, minn din id-dispo?izzjoni, li tg?id li kull parti f’din il-konvenzjoni g?andha l-obbligu li “ti?gura” t-tqeg?id fis-se?? tal-“mekkani?mi xierqa

ta’ assistenza” inti?i sabiex jeliminaw jew inaqqsu l-ostakoli finanzjarji jew o?rajn li jipprekludu l-a??ess g?all-?ustizzja, jirri?ulta li huwa lanqas ma jinkludi l-obbligu inkundizzjonat u suffi?jentement pre?i? u li huwa su??ett, fl-implementazzjoni jew fl-effetti tieg?u, g?all-intervent ta’ att ulterjuri.

56 F’dawn i?-?irkustanzi, l-Artikolu 9(5) tal-imsemmija konvenzjoni ma jistax, min?abba n-natura tieg?u stess, ji?i invokat g?all-finijiet tal-kontestazzjoni tal-validità tad-Direttiva 2006/112.

57 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet pre?edenti kollha, ir-risposta g?all-punt (b) tal-ewwel domanda g?andha ting?ata fis-sens li l-Artikolu 9(4) u (5) tal-Konvenzjoni ta’ Aarhus ma jistax ji?i invokat g?all-finijiet tal-evalwazzjoni tal-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112.

Fuq il-punt (c) tal-ewwel domanda

58 Permezz tal-punt (c) tal-ewwel domanda, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112 jew “dispo?izzjoni[jiet] o?ra” ta’ din id-direttiva g?andhomx ji?u interpretati fis-sens li l-provvista ta’ servizzi mill-avukati favur partijiet f’kaw?a li jibbenefikaw mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta’ skema nazzjonali ta’ g?ajnuna legali, b?al dik inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali, hijiet e?entata mill-VAT. Fil-ka? ta’ risposta fin-negattiv g?al din id-domanda, din il-qorti titlob, essenzjalment, lill-Qorti tal-?ustizzja te?amina l-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) ta’ din id-direttiva fir-rigward tal-Artikolu 47 tal-Karta, sa fejn dawn id-dispo?izzjonijiet jissu??ettaw din il-provvista ta’ servizzi g?all-VAT.

59 Preliminarjament, g?andu ji?i osservat li, g?alkemm id-domanda prin?ipali mag?mula tirreferi kemm g?all-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112 kif ukoll g?al “dispo?izzjoni[jiet] o?ra” eventwali ta’ din id-direttiva, it-talba g?al de?i?joni preliminari ma tippermettix li dawn ji?u identifikati mid-dispo?izzjonijiet tal-imsemmija direttiva, minbarra dawk tal-Artikolu 132(1)(g) ta’ din tal-a??ar, li abba?i tag?hom il-provvista ta’ servizzi tal-avukati mwettqa fil-kuntest ta’ skema nazzjonali ta’ g?ajnuna legali tista’ ti?i e?entata mill-VAT.

60 Kif osservat l-Avukat ?enerali fil-punti 54 u 55 tal-konklu?jonijiet tag?ha, g?alkemm il-Qorti tal-?ustizzja g?adha ma dde?idietx dwar l-applikazzjoni tal-e?enzjoni prevista fl-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112 g?all-provvista ta’ servizzi mill-avukati fil-kuntest ta’ skema nazzjonali ta’ g?ajnuna legali, madankollu hija dde?idiet li din il-provvista ta’ servizzi ma tistax ti?i su??etta g?al rata ta’ VAT imnaqqsa skont l-Artikolu 98(2) ta’ din id-direttiva, moqri flimkien mal-punt 15 tal-Anness III ta’ din tal-a??ar (ara, f’dan is-sens, is-sentenza tas?17 ta’ ?unju , Il?Kummissjoni vs Franza, C?492/08, EU:C:2010:348, punt 47).

61 F’din is-sentenza, il-Qorti tal-?ustizzja qieset li, peress li l-punt 15 tal-Anness III tal-imsemmija direttiva jawtorizza lill-Istati Membri japplikaw rata mnaqqsa ta’ VAT mhux g?all-provvisti kollha ta’ servizzi ki g?andhom karattru so?jali, i?da biss g?al dawk ipprovduti minn organi li jissodisfaw ir-rekwi?it doppju li jkollhom huma stess karattru so?jali u li jkunu impenjati f’?idma ta’ g?ajnuna u sigurtà so?jali, ir-rieda tal-le?i?latur tal-Unjoni li jissu??etta l-possibbiltà tal-applikazzjoni ta’ rata mnaqqsa biss g?as-servizzi pprovduti minn organi li jissodisfaw dan ir-rekwi?it doppju tkun tikkuntrasta li kieku Stat Membru kien liberu li jikkwalifika entitajiet privati bi skop ta’ lukru b?ala organi fis-sens tal-imsemmi punt 15 min?abba s-sempli?i fatt li dawn l-entitajiet jipprovdu wkoll servizzi li jkollhom karattru so?jali (ara, f’dan is-sens, is-sentenza tas-17 ta’ ?unju 2010, Il?Kummissjoni vs Franza, C?492/08, EU:C:2010:348, punti 43 u 44).

62 B’hekk, il-Qorti tal-?ustizzja dde?idiet li Stat Membru ma jistax japplika rata mnaqqsa tal-VAT g?al servizzi pprovduti minn entitajiet privati bi skop ta’ lukru abba?i tas-sempli?i evalwazzjoni tan-natura ta’ dawn is-servizzi, ming?ajr ma jie?u inkunsiderazzjoni, b’mod partikolari, l-g?anijiet

segwiti minn dawn l-entitajiet ikkunsidrati fil-globalità tag?hom u l-istabbiltà tal-impenn so?jali tag?hom. Issa, fid-dawl tal-g?anijiet globali u tal-assenza ta' stabbiltà ta' impenn so?jali eventwali, il-kategorija professjonali tal-avukati konsulenti legali ma tistax titqies li g?andha so?jali (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-17 ta' ?unju 2010, Il?Kummissjoni vs Franza, C?492/08, EU:C:2010:348, punti 45 u 46).

63 Din il-?urisprudenza tapplika *mutatis mutandis* g?all-e?enzjoni prevista fl-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112, peress li l-applikazjzoni tag?ha ma hijiex biss su??etta g?al kundizzjoni relatata mal-karattru so?jali tal-provvisti ta' servizzi kkon?ernati, li g?andhom ikunu strettament marbuta mal-g?ajnuna u s-sigurtà so?jali, i?da li tkun, barra minn hekk, limitata g?as-servizzi pprovduti minn organi meqjusa li g?andhom karattru so?jali.

64 F'dan il-ka?, mill-fajl sottomess lill-Qorti tal-?ustizzja jirri?ulta li s-servizzi pprovduti ta?t l-iskema nazzjonali ta' g?ajnuna legali ma humiex ipprovduti mill-avukati kollha, i?da biss minn dawk li joffru lilhom infushom volontarji sabiex jipprovdu servizzi b'mod prin?ipali jew b'mod sekondarju u li huma, g?al dan il-g?an, inklu?i f'lista stabbilita ta' kull sena. B'hekk jidher li l-provvista ta' spejje? ta?t tali skema tikkostitwixxi biss g?an fost o?rajn tal-professjoni ta' avukat.

65 G?alhekk, il-provvista ta' servizzi mog?tija mill-avukati fil-kuntest tal-iskema nazzjonali ta' g?ajnuna legali inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali ma hijiex e?entata mill-VAT ta?t l-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112.

66 Fl-a??ar nett, fl-ipote?i fejn din il-provvista ta' servizzi ma hijiex e?entata mill-VAT, il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar il-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tal-imsemmija direttiva fir-rigward tal-Artikolu 47 tal-Karta, sa fejn jissu??ettaw l-imsemmija servissi g?all-VAT b'rata ta' 21 %. F'dan ir-rigward, jidher li mill-indikazzjonijiet tal-qorti tar-rinviju jirri?ulta li s-skema nazzjonali ta' g?ajnuna legali inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali t?allas it-totalità tal-ispejje? ta' avukat tal-partijiet f'kaw?a li jibbenefikaw minn din l-g?ajnuna, inklu?a l-VAT fuq il-provvista ta' servizzi tal-avukati.

67 Issa, fl-assenza ta' indikazzjonijiet kumplementari tal-qorti tar-rinviju dwar l-effetti tieg?u, l-issu??ettar g?all-VAT tal-provvista ta' servizzi mill-avukati fil-kuntest ta' din is- skema nazzjonali ta' g?ajnuna legali ma tidhirx li tqieg?ed inkwistjoni d-dritt g?al rimedju effettiv tal-partijiet f'kaw?a li jibbenefikaw minn tali g?ajnuna.

68 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet pre?edenti, ir-risposta g?all-punt (c) tal-ewwel domanda g?andha ting?ata fis-sens li l-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112 g?andu ji?i interpretat fis-sens li l-provvista ta' servizzi mill-avukati favur partijiet f'kaw?a li jibbenefikaw mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta' skema nazzjonali ta' g?ajnuna legali, b?al dik inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali, ma hijiex e?entata mill-VAT.

Fuq it-tieni sar-raba' domandi

69 Fid-dawl tar-risposti mog?tija g?all-punti (a) sa (c) tal-ewwel domanda, ma hemmx lok li ji?u e?aminati t-tieni sar-raba' domandi.

Fuq l-ispejje?

70 Peress li l-pro?edura g?andha, fir-rigward tal-partijiet fil-kaw?a prin?ipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tidde?iedi fuq l-ispejje?. L-ispejje? sostnuti g?as-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-?ustizzja, minbarra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistg?ux jit?allsu lura.

G?al dawn il-motivi, Il-Qorti tal-?ustizzja (Ir-Raba' Awla) taqta' u tidde?iedi:

1) **L-e?ami tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva tal-Kunsill 2006/112/KE, tat-28 ta' Novembru 2006, dwar is-sistema komuni ta' taxxa fuq il-valur mi?jud, fir-rigward tad-dritt g?al rimedju effettiv u tal-prin?ipju ta' opportunitajiet ugwali g?all-partijiet iggarantiti fl-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, ma ji?vela ebda element tali li jaffettwa l-validità tag?hom, sa fejn dawn id-dispo?izzjonijiet jissu??ettaw g?all-VAT il-provvista ta' servizzi tal-avukati pprovduti lill-partijiet f'kaw?a li ma jibbenefikawx mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta' skema nazzjonali ta' g?ajnuna legali.**

2) **L-Artikolu 9(4) u (5) tal-Konvenzjoni dwar l-A??ess g?at-Tag?rif, il-Parte?ipazzjoni Pubblika fit-Tiswir tad-De?i?jonijiet u l-A??ess g?all-?ustizzja f'Materji Ambjentali, iffirmata f'Aarhus fil-25 ta' ?unju 1998, ma jistax ji?i invokat g?all-finijiet tal-evalwazzjoni tal-validità tal-Artikolu 1(2) u tal-Artikolu 2(1)(c) tad-Direttiva 2006/112.**

3) **L-Artikolu 132(1)(g) tad-Direttiva 2006/112 g?andu ji?i interpretat fis-sens li l-provvista ta' servizzi mill-avukati favur partijiet f'kaw?a li jibbenefikaw mill-g?ajnuna legali fil-kuntest ta' skema nazzjonali ta' g?ajnuna legali, b?al dik inkwistjoni fil-kaw?a prin?ipali, ma hijiex e?entata mill-VAT.**

Firem

* Lingwa tal-kaw?a: il-Fran?i?.